

Zienswijze van BoerenNatuur op het Strategisch Milieueffectrapport en de samenvatting van het concept Nationaal Strategisch Plan

Voordat wij onze zienswijze toelichten, willen wij een kanttekening plaatsen bij de terinzagelegging. Het ministerie van LNV heeft ervoor gekozen om een samenvatting van het concept Nationaal Strategisch Plan (hierna: concept-NSP) ter inzage te leggen. Deze samenvatting van het concept-NSP is op hoofdlijnen en gaat niet in op alle details die van wezenlijk belang zijn voor de implementatie en uitvoering van het NSP. Om een inhoudelijk goede zienswijze in te kunnen dienen, moeten we toegang hebben tot het gehele NSP, of op zijn minst tot de diverse fiches waarin de groenblauwe architectuur van het NSP in meer detail is uitgewerkt. De bijbehorende strategische milieubeoordeling (SMB) biedt onvoldoende inzicht in de te verwachten impact van het NSP. De SMB beoordeelt alleen mogelijke bandbreedtes voor het NSP, maar bevat geen oordeel over het concept-NSP zoals ingediend bij de Europese Commissie. De minister van LNV heeft toegezegd dat het SMB in januari zou worden aangevuld met een beoordeling van het ingediende concept-NSP, maar tot op heden is er geen aanvulling gepubliceerd. De verwachte effecten van het NSP op de leefomgeving zijn daardoor onvoldoende in beeld, terwijl die voor de uitvoering van ons werk van groot belang zijn.

De gebiedsgerichte aanpak via het ANLb werkt

Als koepelorganisatie vertegenwoordigt BoerenNatuur de 40 agrarische collectieven die - samen met de ruim 11.000 deelnemende boeren - verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van het stelsel van agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb). Sinds de start van het nieuwe stelsel in 2016 hebben de agrarische collectieven zich ontwikkeld tot een vanzelfsprekend aanspreekpunt in het landelijk gebied; niet alleen voor de boeren in het gebied, maar ook voor alle andere gebiedspartners. Het animo onder agrariërs om deel te nemen blijkt hoog: veel collectieven hebben wachtlijsten. Dit animo is ook zichtbaar in de grote groep vrijwilligers die de uitvoering van het ANLb ondersteunen, bijvoorbeeld op het vlak van monitoring. Daarmee laat het ANLb zien dat een gebiedsgerichte aanpak gebaseerd op vrijwillige deelname effectief is en kansen biedt. Vanuit een gevoel van medeverantwoordelijkheid zijn alle betrokkenen gemotiveerd om bij te dragen aan het halen van de doelen.

Ons toekomstbeeld is een toekomstbestendige, natuurinclusieve landbouw waarin natuur, landschap, bodem en water structureel en onlosmakelijk onderdeel zijn van de bedrijfsvoering van elke boer. Dit sluit aan bij de visie van het nieuwe kabinet om "natuur en landbouw in balans te brengen door de transitie naar kringlooplandbouw" en daarvoor een gebiedsgerichte aanpak in te zetten. Het ANLb is een gebiedsgericht instrument om die transitie (mede) te realiseren; een instrument dat al bestaat, waar inmiddels al enkele jaren ervaring mee is opgedaan en dat nu verder geoptimaliseerd wordt.

Een gebiedsgerichte aanpak is vanuit het oogpunt van doelrealisatie het meest effectief, zoals ook werd benoemd in het onderzoek van de WUR naar beleidsvarianten voor het NSP¹. Een gebiedsgerichte aanpak verhoogt de kosteneffectiviteit en verkleint de negatieve economische impact. Het instrumentarium van het ANLb is bij uitstek geschikt om tot die gebiedsgerichte aanpak te komen. Daarom pleiten wij er voor om dit instrumentarium maximaal te benutten. Dit biedt kansen voor gebiedsgericht maatwerk, waar wij - ook in het kader van het ontwerp 7e Actieprogramma Nitraatrichtlijn² - voor pleiten. Beheer dat wordt uitgevoerd in het kader van het ANLb moet aan zwaardere eisen voldoen dan beheer dat onder pijler 1 valt. Bovendien sturen onze collectieven via het ANLb op het realiseren van een samenhangende gebiedskwaliteit. Die sturing ontbreekt in pijler 1.

Wij willen de collectieve werkwijze graag verder versterken, zodat we onze opgedane kennis en ervaring op termijn in kunnen zetten voor **alle** agrariërs die de stap naar natuurinclusief beheer willen zetten. Onze collectieven kennen de boeren in hun gebied én weten wat de boeren in dat gebied kunnen doen om stappen te zetten naar een meer natuurinclusieve landbouw. De collectieven kunnen daardoor bij uitstek de vertaalslag maken van nationale en provinciale doelen naar gebiedsspecifieke doelen en een brug slaan

¹ WUR (2021) Effectenanalyse van beleidsvarianten voor het Nationaal Strategisch Plan

² [Zienswijze BoerenNatuur ontwerp 7e Actieprogramma Nitraat d.d. 181021](#)

tussen de beleidsdoelen en de agrarische praktijk. Samen werken aan biodiversiteit en landschap in het agrarisch gebied is en blijft de kerntaak van de collectieven, maar daarnaast leveren collectieven ook nu al een bijdrage aan de doelen op het vlak van bodem, water en klimaat.

De reikwijdte van het ANLb is momenteel echter beperkt, simpelweg omdat het budget beperkt is. Al vanaf de invoering van het concept 'agrarisch natuurbeheer' medio jaren '70 wordt er door de overheid een plafondbedrag gehanteerd, waardoor de mogelijkheden voor groei bij voorbaat worden ingeperkt. Illustratief is het streven dat is opgenomen in het concept-NSP om het ANLb te laten groeien van 110.000 ha naar 135.000 ha. Dat is een groei van circa **6%** naar **7,5% van het totale areaal aan landbouwgrond** in Nederland. In het licht van de omvang van de benodigde transitie naar een natuurinclusieve vorm van (kringloop)landbouw is dat bij lange na niet genoeg. Zoals hierboven is aangegeven: het animo onder agrariërs om deel te nemen is hoog: er zijn zelfs wachtlijsten. Het beschikbare budget is de beperkende factor.

Een verdere uitbreiding van het ANLb is naar ons idee cruciaal om de transitie naar natuurinclusieve landbouw te faciliteren. Die uitbreiding kan mogelijk gemaakt worden door extra nationale middelen aan het NSP te koppelen, bijvoorbeeld vanuit het transitiefonds/het Nationaal Programma Landelijk Gebied. Weliswaar is er voor gekozen om 30% van het 1e pijler-budget over te hevelen naar de 2e pijler, maar het merendeel daarvan gaat naar specifieke groepen boeren in veenweide- en overgangsgebieden. Wij pleiten ervoor om de omvangrijke nationale budgetten die beschikbaar gesteld worden voor stikstof en klimaat in te zetten om alle boeren te ondersteunen die hun bedrijfsvoering natuurinclusiever willen maken. Het ANLb is daarvoor een geschikt instrument.

Door meer boeren de kans te bieden om mee te doen aan het ANLb kan ook het draagvlak voor de vele veranderingen als gevolg van het 7e Actieprogramma Nitraat en het NSP worden versterkt. Via de gebiedsgerichte aanpak van het ANLb kunnen boeren gestimuleerd worden om **extra** stappen te zetten richting een natuurinclusieve bedrijfsvoering en daarmee bij te dragen aan de transitieopgave. Omgekeerd kan het ANLb positief bijdragen aan het verdienvermogen van boeren, zeker in combinatie met langjarige contracten. Door contracten aan te bieden van bijvoorbeeld 12 jaar kan aan boeren de benodigde zekerheid worden geboden. Vanuit de Tweede Kamer is het verzoek gedaan om die mogelijkheid te onderzoeken, maar in het concept-NSP wordt vastgehouden aan een contractduur van 6 jaar.

Rol collectieven m.b.t. de ecoregeling

De adviserende en coördinerende rol van onze collectieven wordt in de komende GLB-periode uitgebreid; niet alleen vanwege de verbreding van het ANLb, maar ook vanwege de wisselwerking met de ecoregeling. Door de inspanningen van boeren in het kader van de ecoregeling en het ANLb goed op elkaar aan te laten sluiten, kan de ecologische effectiviteit van het gevoerde beheer, zowel op bedrijfs- als gebiedsniveau, versterkt worden. In het concept-NSP is hier onvoldoende aandacht voor.

De collectieven willen wel een rol in de ecoregeling vervullen. In het huidige concept-NSP wordt aan collectieven echter geen rol toegekend met betrekking tot de ecoregeling. Dat neemt niet weg dat collectieven in de praktijk hoe dan ook betrokken zijn bij de uitvoering van de ecoregeling. Nu al stellen ANLb-deelnemers vragen aan ons en onze collectieven over de werking van de ecoregeling en over de wisselwerking tussen conditionaliteiten, ecoregeling en ANLb. Ook voor advies over het goed op elkaar afstemmen van de conditionaliteiten, ecoregeling en het ANLb zijn de collectieven het meest logische aanspreekpunt. Deze rol van collectieven moet erkend worden, want die vereist extra inzet van collectieven en dus ook extra budget.

Een optimale wisselwerking tussen conditionaliteiten, ecoregeling en ANLb

Feit is dat er in de praktijk sprake is van overlap tussen de inspanningen die boeren moeten verrichten in het kader van de conditionaliteiten, ecoregeling en het ANLb. Door te zoeken naar mogelijkheden om activiteiten en de bijbehorende vergoedingen te stapelen, uiteraard met inachtneming van het verbod op 'double funding', kan er een waardevolle kruisbestuiving ontstaan tussen de verschillende interventies. Voor boeren biedt de mogelijkheid om vergoedingen te stapelen, zowel vanuit ecoregeling als ANLb als via een koppeling met private beloning, kansen om hun verdienvermogen te verbeteren. In het concept-NSP moet er wat ons betreft meer aandacht zijn voor de mogelijkheden hiervoor, waarbij vanuit de ecoregeling

bijvoorbeeld de aanwezigheid wordt vergoed en vanuit het ANLb het ecologisch goede beheer binnen de context van de kwaliteitsborging door het collectief.

Ook binnen het ANLb is nog ruimte om hogere vergoedingen te bieden en daarmee bepaalde (resultaten van) inspanningen extra te belonen. In de praktijk worden de mogelijkheden hiertoe echter beperkt door het feit dat er voor het ANLb een plafondbedrag geldt. De jaarvergoeding die collectieven ontvangen, is gemaximeerd. Als ervoor zou worden gekozen om bepaalde vergoedingen te verhogen, dan gaat dat ten koste van de hoogte van andere vergoedingen. Uitbreiding van het budget is dus niet alleen nodig voor uitbreiding van het areaal beheer via het ANLb, maar ook voor het actualiseren van de vergoedingen.

Verplichte brede bufferstroken maken ANLb voor akkerbouw lastig

Met name voor de akkerbouw vormt de stapeling van eisen vanuit het 7e Actieprogramma Nitraat en het NSP een zorgpunt, niet in het minst vanuit het oogpunt van draagvlak. Het gaat daarbij vooral om de samenloop van eisen met betrekking tot niet-productief areaal, en meer specifiek de verplichting tot verbrede bufferstroken. Deze verplichting vanuit het Actieprogramma Nitraat werkt door in GLMC4 en GLMC8, en is van invloed op de mogelijkheden en deelnamebereidheid van boeren ten aanzien van de ecoregeling en het ANLb. Het uit productie nemen van extra areaal is naar alle waarschijnlijkheid noodzakelijk om voldoende punten en/of waarde te behalen voor de ecoregeling. Het is de vraag of het dan nog 'loont' voor akkerbouwers om mee te doen aan het ANLb. Daarnaast is het zo dat ANLb-deelnemers door de verplichting van verbrede bufferstroken het grootste deel van de ANLb-vergoeding voor hun randenbeheer kwijtraken (de component inkomensderving).

De ultieme consequentie hiervan kan zijn dat het huidige randenbeheer deels uit het ANLb verdwijnt. Aangezien er vanuit het Actieprogramma en GLMC4/8 minder eisen gesteld worden aan de kwaliteit van het beheer gaat er in dat geval beheer verloren dat in meerdere opzichten meerwaarde biedt. Het ANLb stelt namelijk niet alleen meer en zwaardere eisen aan het beheer, maar ook is het beheer dat via het ANLb plaatsvindt onderdeel van een gebiedsgerichte aanpak die door collectieven wordt aangestuurd en gecoördineerd. Als er beheer verloren raakt, kan dat de effectiviteit van die gebiedsgerichte aanpak negatief beïnvloeden en raken we waardevolle natuur kwijt.

Dit terwijl juist bij bufferstroken sprake is van een regionaal sterk uiteenlopende effectiviteit, zoals ook erkend wordt in het ontwerp 7e Actieprogramma Nitraat. Met het oog daarop is voorzien in de mogelijkheid om uitzonderingen toe te staan. Wij pleiten voor een uitzondering voor agrariërs die zich via deelname aan het ANLb committeren aan de maatregelen die in hun gebied noodzakelijk zijn om de waterkwaliteit (ook ecologisch) op peil te brengen en te houden. Hiermee kan worden voorkomen dat er waardevol ANLb-beheer verloren gaat. Daarbij komt dat het ANLb bij uitstek geschikt is om de kwaliteit van de inrichting en het beheer van bufferstroken optimaal te waarborgen, zodat er gelijktijdig meerdere doelen gerealiseerd worden.

Duidelijkheid nodig over afstemming contractduur ANLb en ecoregelingen

Een aandachtspunt met betrekking tot de wisselwerking tussen ecoregeling en ANLb is dat collectieven nu maar zeer beperkt kunnen sturen op de samenhang tussen ecoregeling en ANLb. Dat komt met name door het verschil in looptijd (1 jaar vs 6 jaar). Voor zowel de ecoregeling als het ANLb worden per 1 januari 2023 nieuwe contracten afgesloten. Gezien de langere looptijd van de ANLb-contracten is 2022 in feite het enige jaar waarin het mogelijk is om ecoregeling en ANLb goed op elkaar af te stemmen. Maar vanwege de opgelopen vertraging en het feit dat boeren waarschijnlijk pas eind 2022 hun keuze voor de ecoregeling kunnen maken, is het bijna onmogelijk die goede afstemming voor elkaar te krijgen.

De voorziene tussenevaluatie in 2025 wordt een belangrijke nieuwe mijlpaal voor de ecoregeling, maar ook in de 2 daaraan voorafgaande 'leerjaren' is er ruimte om de ecoregeling bij te stellen. De ecoregeling kan dus tussentijds bijgesteld worden, maar het is onduidelijk of/hoe die eventuele tussentijdse bijtelling doorwerkt in het ANLb.

Continuering beheer en tijdspad besluitvorming

Het beheer van leefgebieden dat wordt uitgevoerd via het ANLb moet gecontinueerd worden. Deze continuïteit is cruciaal voor de overleving van de doelsoorten en behoud van habitatkwaliteit. Ook bij

ongewijzigd beheer levert de overgang naar het nieuwe stelsel extra werk op. Met name de mogelijkheden die de ecoregeling biedt, beïnvloeden keuzes die ANLb-deelnemers maken en daarmee de opties die er zijn om bestaand ANLb beheer voort te zetten. Collectieven geven op basis van hun ervaring aan dat vanwege de wijzigingen in het stelsel in combinatie met de urgentie van continuïteit in het beheer bedrijfsspecifieke gesprekken met deelnemers en aanpassing van contracten met de deelnemers noodzakelijk zijn. Alleen al voor bestaande deelnemers komt dat neer op zo'n 11.000 gesprekken. Naar verwachting komen daar nog nieuwe deelnemers bij, onder andere vanwege de voorziene uitbreiding voor water en klimaat.

De vaststelling van de definitieve invulling van het 7e Actieprogramma Nitraat, de conditionaliteiten en de ecoregeling wordt op zijn vroegst pas medio 2022 verwacht. Dat geldt ook voor de definitieve vaststelling van bijvoorbeeld de bedragen in de koppeltabel. Daardoor kunnen boeren op zijn vroegst in het laatste kwartaal van 2022 hun definitieve keuzes maken ten aanzien van deelname aan het GLB. Deze timing heeft tot gevolg dat er discrepantie ontstaat tussen het tijdpad van de keuzes van individuele boeren en het tijdpad dat collectieven geboden wordt binnen de ANLb-procedures. Met name akkerbouwers komen in de knel, omdat zij al in augustus/september beginnen met zaaïen voor het komende seizoen. Zij moeten de keuzes ten aanzien van hun bouwplan dan al maken. Ook is inmiddels duidelijk dat nog niet alle eco-activiteiten per 1 januari 2023 gekozen kunnen worden. Dat heeft een negatieve impact op de mogelijkheden voor boeren om mee te doen aan de ecoregeling en voldoende waarde/punten te realiseren om voor uitbetaling van de eco-premie in aanmerking te komen. Dit leidt tot extra onzekerheid voor boeren en komt het draagvlak voor de ecoregeling niet ten goede.

De kans is groot dat collectieven daardoor op basis van voorlopige keuzes van deelnemers hun ANLb-gebiedsplannen moeten indienen. Aanpassing van gebiedsplannen achteraf is een risicovolle actie of zelfs onmogelijk. De risico's als gevolg van deze discrepantie mogen niet bij de collectieven worden neergelegd, aangezien deze het gevolg zijn van beleidsmatige keuzes. Wij zijn dan ook van mening dat de overheid deze risico's moet dragen. Hierover moeten tijdig heldere, juridisch en financieel houdbare afspraken met collectieven worden gemaakt.

Doorontwikkeling ANLb

De professionalisering van de agrarische collectieven zou terug moeten komen in de manier waarop gepland, gemonitord en gecontroleerd wordt in het ANLb. Maatwerk, waarbij niet de correcte uitvoering van de maatregel, maar het resultaat centraal staat. Daarbinnen past ruimte voor onderbouwde uitzonderingen, zowel verzwaren en verlengen van beheer als verkorten van maatregelen. Dit sluit aan bij de pilot doelgericht ANLb. Het NSP kan dit ondersteunen, door te benoemen dat hiernaar toegewerkt wordt en gedurende de uitvoering van het NSP steeds meer mogelijk wordt gemaakt, als groeimodel.

Dit heeft gevolgen voor de werkwijze van collectieven: zij zullen meer op resultaat sturen, met maatwerk. Niet alleen opdracht geven voor maatregelen, maar ook de voortgang monitoren. Die ontwikkeling zou nog meer opgepakt moeten worden in het NSP en door alle ketenpartijen in het ANLb. Dit kan worden ondersteund door in het ANLb experimenteerruimte in te bouwen. Een praktijkexperiment, met een plan en controleerbaar, maar minder gebonden aan de kaders van de regels. Buiten de lijnen groeit het vakmanschap.

Extra tijd en budget nodig voor nieuwe rol collectieven

Om per 1 januari 2023 het huidige ANLb beheer te kunnen continueren en de gewenste uitbreiding van beheer te kunnen realiseren, is allereerst voldoende voorbereidingstijd nodig. Zowel collectieven als ANLb-deelnemers moeten tijdig weten waar ze aan toe zijn om op tijd een (gebieds)aanvraag op te kunnen stellen en in te dienen. De implementatie van het 7e Actieprogramma Nitraat en het NSP vereisen allerlei aanpassingen aan onder andere de beheerpakketten en het SCAN-ICT-systeem. Daarnaast moet er extra kennis en kunde worden opgebouwd, niet alleen vanwege de doelverbreiding van het ANLb, maar ook met het oog op de wisselwerking tussen de verschillende interventies.

Uitgangspunt is dat de rol van elk collectief in balans moet zijn en blijven met de ambities en capaciteiten van het collectief. Vanwege de verschillen tussen collectieven gaat wij uit van een groeimodel: het

gaandeweg uitbreiden van het takenpakket, zodat alle collectieven de tijd hebben om naar een grotere rol toe te groeien.

Voor deze uitbreiding is naast voldoende voorbereidingstijd ook extra budget, capaciteit, kennis en bijscholing nodig, onder andere voor:

- het doorontwikkelen van beheerpakketten;
- het opbouwen van extra kennis en kunde;
- het informeren en adviseren van de huidige en toekomstige ANLb-deelnemers;
- het aanpassen van het ICT-systeem;
- het verwerken van keuzes van boeren ten aanzien van de ecoregeling in gebiedsaanvragen en contracten.

Ongeacht verschillen tussen collectieven moet een groot deel van deze doorontwikkeling al in 2022 worden gerealiseerd. Het is positief dat eind 2021 door BIJ12 een implementatieproject is opgestart en dat door het IPO een deel van de financiering voor de implementatie van het ANLb is toegezegd.. Op basis van een uitvraag bij onze collectieven blijkt echter dat er een aanzienlijk hoger bedrag nodig is dan door het IPO is toegezegd. Dit heeft voornamelijk te maken met de extra inspanningen als gevolg van de hierboven beschreven wisselwerking tussen conditionaliteiten, ecoregeling en ANLb. Additionele afspraken over de financiering van kosten die door de collectieven en BoerenNatuur worden gemaakt, zowel in 2022 als de periode daarna, zijn dringend nodig.

Erkenning rol collectieven in governancetraject

Parallel aan het implementatietraject is een traject omtrent de governance van het GLB-NSP opgestart. In een eerder advies³ hierover is voor collectieven geen plek voorzien in wat 'het uitvoeringsoverleg' genoemd wordt. Collectieven worden alleen als 'gebruiker' gezien en op gelijke voet gezet met belangenorganisaties. Dat is onterecht en voor ons in de praktijk onwerkbaar. Collectieven vervullen een officiële rol in de uitvoering, zijn een belangrijke gebiedspartner en vormen een essentiële link tussen beleid en praktijk. In de governancestructuur moet deze rol erkend worden.

Bijlage met inhoudelijke punten

In de bijlage bij onze zienswijze hebben wij nog een aantal inhoudelijke punten opgenomen die 'technisch' van aard zijn. Het betreft hier punten die in het NSP, de fiches of regelgeving verwerkt moeten worden. Vanwege het eerder genoemde gebrek aan informatie op detailniveau, is het onduidelijk of, en zo ja, hoe deze punten in het concept-NSP zijn opgenomen. De bijlage moet dan ook met de volgende vraag in het achterhoofd gelezen worden: worden deze punten aangekaart in het NSP, de bijbehorende fiches of in de uitvoeringsregelingen, en zo ja, hoe?

Tot slot: wij zijn uiteraard van harte bereid om onze zienswijze nader toe te lichten.

1 februari 2022
Alex Datema
voorzitter BoerenNatuur
0626376396

BoerenNatuur
Bemuurde Weerd O.Z. 12
3514 AN UTRECHT

³ Andersson Elffers Felix (2020) Opgavegericht samenwerken - Advies governance toekomstige GLB-NSP

BIJLAGE bij zienswijze van BoerenNatuur op het Strategisch Milieueffectrapport en de samenvatting van het concept Nationaal Strategisch Plan

De volgende punten zijn van belang voor een effectieve uitvoering van het ANLb en zullen in het NSP, dan wel één van de fiches, dan wel in de uitvoeringsregelingen, moeten worden geadresseerd.

Tarieven transactiekosten / fictieve rekenruimte in stand houden

De fictieve rekenruimte is een essentieel onderdeel van de collectieve aanpak, omdat het flexibiliteit geeft aan de uitvoering van gebiedscontracten en adaptief beheer. Daarom moet er net als in de huidige periode gebruik worden gemaakt van een percentage van 30% voor de transactiekosten bij berekenen maximale tarief (de beleidstarieven zoals die in de SVNL berekend worden). In de uitvoering wordt gestreefd naar 20%.

Voor een aantal leefgebieden zijn de transactiekosten relatief hoog, vooral als er veel landschapselementen in dat leefgebied liggen, zoals dooradering en water. De extra kosten worden veroorzaakt doordat er de contracten per deelnemer relatief klein zijn, en dus per hectare leefgebied veel werk opleveren. Er moet veel meer onderling worden afgestemd om het beheer op landschapsschaal goed te plannen (denk aan periodiek onderhoud). Ook kost het intekenen van landschapselementen altijd meer tijd dan vlakdekkende elementen. Naar verwachting zal dat ook in het NSP zeker de eerste jaren tot veel extra werk leiden. Een structurele oplossing bv via proceskosten voor samenwerking uit de tweede pijler (AKIS) zou dit kunnen ondersteunen, maar administratieve rompslomp moet worden voorkomen.

GVE-normen

In een aantal activiteiten van de Koppeltabel (die als bijlage bij het NSP is meegestuurd) wordt verwezen naar een begrazingsdichtheid. Deze kan genormeerd zijn naar een maximum of minimum. Bij die GVE hoort een normentabel, in het huidige ANLb is die opgenomen in de Uitvoeringsverordening (EU) Nr. 808/2014 van de commissie van 17 juli 2014⁴. In deze tabel geen onderscheid in leeftijd schapen en lammeren. Daarom werden collectieven eraan gehouden een lammeren even zwaar te tellen als volwassen schapen. In de praktijk leidt dat tot problemen, lammeren eten nog maar weinig gras, zodat hun bijdrage onvoldoende is in het voldoende kort houden van een vegetatie.

Indien in de uitvoeringsverordening van het nieuwe GLB geen wijzigingen in de tabel zijn opgenomen t.a.v. de norm voor lammeren, dan moet er ergens in de Nederlandse documenten melding van een uitzondering worden gemaakt, zodat lammeren een lichtere norm krijgen dan volwassen schapen. Normering GVE moet het liefst ook aansluiten op mestwetgevingsnormen.

Uitrijperiode ruige mest

In de mestwetgeving zijn toegestane uitrijperioden voor dierlijke mest gedifferentieerd naar grondgebruik en bodemtype. In het ANLb is de toegestane uitrijperiode voor ruige mest genormeerd naar de meest beperkte uitrijperiode (zand en löss). Hier is geen ecologische reden voor. Vanwege duidelijkheid in regelgeving richting deelnemers is het gewenst dat de uitrijperioden gelijk getrokken worden met de rest van de mestwetgeving.

Controle-eenheid

In het huidige ANLb is de controledruk vanuit de overheid (NVWA) van deelnemende beheerders groot. De reden ligt in het feit dat de steekproef voor de controle op het niveau van beheereenheden - beheeractiviteit - variabelen wordt genomen. De steekproef is 5% van die elementen leidt ertoe dat ongeveer de helft van de deelnemers jaarlijks wordt gecontroleerd, waarvan een substantieel deel meerdere keren per jaar. Veel bedrijven beheren elementen waarin meerdere activiteiten liggen, (bv rust + kruidenrijkdom + beperkte chemie, snoeien + afvoeren + afrasteren, etc.), zodat ze in meerdere steekproeven vallen.

⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0808&from=EN>

De uitdrukkelijke wens is om de steekproef voor veldcontroles op het niveau van bedrijven te nemen. Dit komt tegemoet aan een aantal gewenste of lopende ontwikkelingen:

- sluit aan bij de tendens om te werken vanuit verantwoord vertrouwen;
- hoge controledruk bedreigt deelname bereidheid en dus doelbereik;
- werken met clusters van activiteiten in samenhang. Nu vaak meerdere activiteiten in één beheereenheid die afzonderlijk beoordeeld worden;
- ook efficiënter werken voor de NVWA.

Groene braak en gewascodes

Binnen ANLb pakketten op bouwlandpercelen is behoefte aan ruimte voor spontane vegetaties, bestaande uit een niet al te zware vegetatie van wat spontane kruiden en grassen. Gunstig als onderdeel van een cluster met verschillende vormen van beheer voor veel akkervogels. In het huidige ANLb werd door RVO aangegeven dat dat niet past binnen de regelgeving⁵.

Een spontane vegetatie binnen akkerbouwbeheer heeft geen opbrengstwaarde, wordt niet bemest of bespoten (eventueel haarden van probleemkruiden uitgezonderd). De filosofie dat niets doen heel goed voor de doelen van het ANLb is. Maar vaak botst me de definities van landbouwgrond waar veelal vanuit de mestwetgeving de bodem bedekt moet zijn.

Toepassing kortingsregels - mogelijkheden bezwaar en doorrekenen randvoorwaarde- en basisvoorwaardekortingen

Overtredingen geconstateerd bij een individuele deelnemer worden doorgerekend naar het collectieve beheer in het leefgebied. Collectieven worden in principe geïnformeerd over kortingen die aan een deelnemer wordt opgelegd, zowel vanwege randvoorwaarden- als basisvoorwaardenkortingen. Deze kortingen kunnen worden doorgerekend aan een collectief. Echter wanneer dit wegvalt in de rekenruimte is er geen ruimte voor bezwaar. Dit zouden wij wel mogelijk willen maken, bijvoorbeeld omdat bij herhaalde kortingen het kortingspercentage wordt verhoogd.

Wij zijn het er mee eens dat ANLb deelnemers zich aan de voorschriften voor goede landbouwpraktijk en de wet moeten houden. Echter de doorrekening van de maximale waarde van het ANLb beheer van de deelnemer als basisvoorwaardekorting voor het collectief is erg zwaar. Bovendien is de overtreding lang niet altijd aan het ANLb beheer zelf gekoppeld. Kortingen vanwege overtredingen die niet gekoppeld zijn aan het ANLb beheer zouden minder zwaar of niet doorgerekend moeten worden aan het collectief.

Kwaliteitsverbetering met gelijkblijvend budget

Het huidige stelsel staat niet toe dat hectares beheerd areaal lager worden. Groei van het ANLb moet altijd via hectares, hetgeen lichte vormen van beheer stimuleert. Dit remt kwaliteitsverbetering (zwaarder beheer). Bij groei van budget is dit niet per se een probleem, bij stagnerend budget wel. Wij pleiten daarom voor de mogelijkheid om de hectares beheer bij uitzondering te kunnen verlagen als

Meldingstermijnen

Wijzigingen moeten 14 dagen van te voren worden doorgegeven. Een termijn van 2 werkdagen is realistischer en sluit beter aan op aanpassingen in weidevogelbeheer / rustperiodes. Dit zou kunnen worden gerealiseerd door andere manieren van verantwoorden, mede onderzocht in de GLB pilot doelgericht beheer. De mogelijkheid om kortere meldingstermijnen aan te houden moet volop benut worden of gedurende de uitvoering van het NSP mogelijk gemaakt worden.

Meldingsplicht periodiek onderhoud

Onder andere het melden van periodiek onderhoud van landschapselementen legt een enorme administratieve last bij boeren en deelnemers. Dit zou kunnen worden opgelost door de controle bij het collectief te leggen. De optie moet open gehouden worden dat de overheid het plan controleert en daarna de uitvoering van het plan. Dit moet wel ondersteund worden door de ICT.

⁵ Citaat uit mailwisseling met LNV en RVO, 7-11-2018: "In de huidige subsidievoorwaarden is geen ruimte voor het subsidiëren van spontaan opkomende gewassen". Er wordt verwezen naar de randvoorwaarden voor pijler 1, die naar het ANLb worden doorgetrokken.

Tarieven indexeren

In het huidige stelsel worden tarieven voor de hele contractduur vastgesteld (koppeltabel). Als je ondernemers serieus neemt, moet in het contract met de provincie worden opgenomen dat de tarieven die zijn afgestemd op normbedragen voor bijvoorbeeld bouwplannen (gewassaldi), kVEM-prijzen en arbeid jaarlijks worden geactualiseerd op het tweejarige gemiddelde. Dat kan betekenen dat de budgetten ook mee moeten groeien.

kVEM-prijs biologisch meenemen in tarieven

Vergoedingen voor graslandbeheer worden gebaseerd op de kVEM-prijs van gangbare melkveebedrijven. Voor biologische landbouw ligt die waarde een stuk hoger, daardoor is de vergoeding voor gedeelde opbrengst voor biologische melkveehouders te laag. Tegelijkertijd biedt juist de biologische melkveehouderij goede kansen voor weidevogels. We pleiten voor een aparte kVEM-waarde voor biologische landbouw bij het berekenen van de tarieven.

Potentiële strijdigheid GLMC1 en GLMC7

Het is van belang dat bedrijven met meer dan 75% gras uitgezonderd worden van de verplichting om elk jaar op elk perceel een ander gewas te telen (GLMC7). Anders ontstaat er een negatieve wisselwerking met GLMC1 (blijvend grasland). Melkveehouders met bijvoorbeeld maïsteelt op de percelen die niet geweid kunnen worden, zullen dan namelijk percelen blijvend gras moeten gaan omploegen om de teelt van maïs te kunnen behouden. In de samenvatting van het concept NSP wordt niet duidelijk aangegeven welke uitzonderingen op de eisen van GLMC7 worden toegestaan.

